

Prípadová štúdia popisuje progres dieťaťa zo sociálne znevýhodneného prostredia navštevujúceho školský klub, v ktorom sa využíva Feuersteinova metóda inštrumentálneho obohacovania (FIE).

Modelová kazuistika – Filip, 10 rokov

Osobná anamnéza

Spolu s rodinou žije Filip v segregovanej rómskej komunite. Pochádza zo slabých sociálnych pomerov. Na svoj vek je nízky a chudý. Napriek svojmu nemilému osudu pôsobí bezstarostne.

Rodinná anamnéza

Filip (*2008) sa narodil do viacdetej rodiny ako štvrté dieťa v poradí. Má tri staršie sestry, dvoch mladších bratov a mladšiu sestru. Ich matka (*1985) a otec (*1980) nie sú zosobášení. Povinnú školskú dochádzku ukončili bez základného vzdelania. Odvtedy nikde nepracujú. Ich jediný finančný príjem tvoria rodinné prídavky a dávka v hmotnej núdzi. Obaja fajčia a radi pijú alkohol, čo sa značne odráža na rodinnej atmosfére, v ktorej deti vyrastajú.

Ich dom tvorí jedna väčšia izba, kde veľkú časť priestoru zaberajú postele na spanie a malá chodbička. Žiaden priestor kde by sa deti mohli hrať alebo písať domáce úlohy, či kresliť. Vodu si nosia z jediného vodovodu, ktorý je v osade zavedený. Na varenie a vykurovanie im slúži piecka na drevo. Elektrinu majú v izbe zavedenú len na čierno. V tak žalostných pomeroch im ale nechýba televízor, kde okrem televíznych novín celé dni sledujú telenovely a kriminálne seriály.

Deti pôsobia rovnako zanedbane ako domácnosť, kde vyrastajú. Rodičia im nevenujú príliš veľa pozornosti, niekedy sa nestarajú ani o to, či majú čo jesť. A tak chodia do školy zanedbané,

častokrát špinavé v potrhanom oblečení. Nikto sa nestará, či sa ráno zobudia na čas, aby stihli prvú vyučovaciu hodinu ani o to, že budú do obeda hladné.

Školská anamnéza

Prvý rok povinnej školskej dochádzky (2014) Filip strávil v nultom ročníku. Hlavným dôvodom bol fakt, že predtým neabsolvoval žiadnu predškolskú prípravu. V tom istom čase začal navštevovať aj poobedňajší školský klub. V nultom ročníku zvládal predpísané učivo na priemernej úrovni.

Nedostatky vo výchove sa uňho výraznejšie prejavili v prvom ročníku, kde nedokázal udržať pracovné tempo so svojimi spolužiakmi a ročník si musel zopakovať. No ani opakovanie ročníka Filipovi nepomohlo osvojiť si predpísané učivo. Napriek svojej snahe sa mu písmenká aj čísla stále plietli. Nebol schopný porozumieť a systematicky spracovávať informácie, ktoré sa k nemu dostávali.

Veľký podiel na jeho školských neúspechoch má aj rečová bariéra, keďže ako väčšine jeho spolužiakov pred nástupom do školy mu bol slovenský jazyk cudzou rečou.

Triedna učiteľka ho na konci ročníka odporučila na špeciálno-pedagogické vyšetrenie. Na jeho základe Filipa v nasledovnom školskom roku preradili do druhého ročníka špeciálnej triedy. Menší kolektív v triede a znížené nároky aj pracovné tempo Filipovi prospievajú. Triedna učiteľka ho hodnotí ako najlepšieho žiaka triedy. Zapája sa do každej z činností, na hodinách aktívne pracuje. Ovláda všetky písmená abecedy a s pomocou dokáže prečítať text. Vie sčítavať do dvadsať. Odčítava len s pomocou. Stále pri počítaní používa prsty. Veľmi rád spieva.

Jeho rečový prejav je slabšie zrozumiteľný, trochu šušle a poriadne neartikuluje. Môže to byť tým, že má zanedbaný a krivý chrup, vpredu mu rastie jeden predný zub navyše, čo si Filip uvedomuje a hanbí sa za to. V škole vyhľadáva kolektív, rád trávi čas v skupine. Zvláda aj individuálnu prácu.

Filip ukončil druhý ročník špeciálnej triedy so samými jednotkami. Krásny priemer známok trocha tieni pár neospravedlnených hodín. Vraj nemal topánky a čakal na podporu, aby mu rodičia nejaké kúpili. Na ospravedlnenie v škole ale nikto nemyslel.

Sociálna anamnéza

Okolie ho hodnotí ako šťastné dieťa. Pohľad na Filipa vám vyčaruje úsmev na perách. Maličký nenápadný chlapec, ktorý však pri vstupe do miestnosti všetkých rozveselí. Má veľké prenikavé oči, ktorými si vás hneď podmaní.

Oblubuje spoločnosť, v ktorej sa môže predvádzať. Samostatná hra preňho nemá význam. Potrebuje mať niekoho neustále pri sebe. Chce byť stredobodom pozornosti. Veľmi rád vo všetkom a so všetkými súťaží. Autoritu dospelého rešpektuje a vyhľadáva jeho blízkosť. Je pribojný a snaživý.

Nedokáže sa príliš dlho sústrediť, pozornosť mu lieta z podnetu na podnet. Z hier obľubuje Človeče nehnevaj sa, rád vymaľováva omaľovánky a strihá čokoľvek sa dá. Nevyniká v žiadnom zo športov, najradšej sa kolobežkuje.

Voľný čas trávi pomáhaním otcovi, zbiera a rúbe drevo, pozerá seriály alebo sa bezcieľne potuluje po osade s kamarátmi. V lete je celé dni pri potoku a kúpe sa.

Ťažkosti zistené po vstupe do klubu

Pri našom prvom stretnutí pôsobil hanblivo, úsmev si zakrýval rukami. Bolo viditeľné, že sa na klub teší. Bez problémov s nami nadviazal verbálny kontakt. Po slovensky rozumel málo, ešte menej rozprával, ale veľmi sa s nami snažil komunikovať.

So všetkým chcel pomáhať len on sám. On musel pripravovať pomôcky, zatvárať dvere, zotierať tabuľu. Keď sme o to požiadali iného zo spolužiakov, urazil sa a odmietal pracovať. Alebo sa tváril, že to nepočul, spolužiaka odstrčil a aj tak veci prichystal on.

Zrakom nás vnímal, no nepočúval, čo hovoríme. Stále sa hlásil, že chce odpovedať na položenú otázku, i keď nepoznal odpoveď. Do úloh sa vrhal ešte predtým, ako sme stihli dopovedať inštrukcie. Nevedel čakať. Až ním triaslo keď nemohol niečo urobiť okamžite. Vlastne do všetkého išiel po hlave. Bol nesmierne súťaživý a zameraný len na cieľ. Bolo mu jedno, ako napíše napríklad písmenká do zošita, dôležité pre neho bolo, aby ich mal napísané prvý. Nedokázal si vychutnať ani olovrant. Kým spolužiaci pokojne jedli pri stole, Filip už stál pri dverách s chlebom v ruke, aby ho nikto nepredbehol a mohol z triedy vyjsť hneď po nás.

Podobné situácie nastávali pri hre. Filip chcel určovať pravidlá, ktoré si často prispôboval vo svoj prospech. Nemal problém pri hre podvádzať. Ak začal prehrávať, ihneď hru ukončil a odišiel preč. Často sa kvôli tomu vedel pohádať. Pri žiadnej z činností preto dlho nevydržal. Všimli sme si, že Filip chcel byť pri všetkom čo sa v klube udialo. Často preto lietal od jednej skupinky ku druhej a niekedy sa vôbec nestihol zahrať. Vždy musel sedieť v prvej lavici. Nebol schopný chvíľu v pokoji obsedieť na stoličke. Stále sa hojdal alebo otáčal dozadu, bol nepokojný.

Nedokázal rešpektovať iný názor. Keď mu niekto oponoval, prechádzal do slovných útokov. S informáciami, ktoré k nemu prichádzali, nevedel pracovať. Jeho pracovný systém bol

chaotický, čo viedlo k častému zlyhávaniu. Vinu potom zvaloval na zlú úlohu, zlé farbičky. A následne zhodnotil, že sa to nedá urobiť, dokončiť.

Po emocionálnej stránke pôsobil nevyrovnané ako aprílové počasie. Alebo sa príliš tešil, alebo bol príliš smutný. Rýchlo sa pre niečo nadechol a vzápätí ho to prestalo zaujímať. Každá emócia trvala len chvíľku. Nikdy však nebol agresívny.

Progres pod vplyvom FIE

Ako sme vyššie spomínali, Filip navštevuje školský klub od roku 2014. Posledné tri roky spoločne pracujeme metódou FIE. Úspešne zvládol inštrumenty Usporiadanie bodov a Urči emócie.

U Filipa sme zaznamenali mnoho pozitívnych zmien. Jednou z nich je, že začal vnímať, čo sa ho pýtame. A nad otázkami premýšľa. Nevrhá sa bezhlavo do riešenia úloh. Naučil sa svoju prácu plánovať predtým, než urobí prvý krok. Veľmi nás teší, že posledný školský rok začal používať otázku „Prečo?“

Posun nastal v jeho sústredení, dokáže cielene zamerať svoju pozornosť na jednu činnosť a zotrvať pri nej kým ju nedokončí. Teší sa z vlastného úspechu. Pochopil, že za jeho neúspechom nestoja zlé farbičky alebo nemožná úloha, ale on sám. Svoju prácu vie zhodnotiť, odôvodniť a povedať čo s čím je spokojný a čo mohol urobiť lepšie.

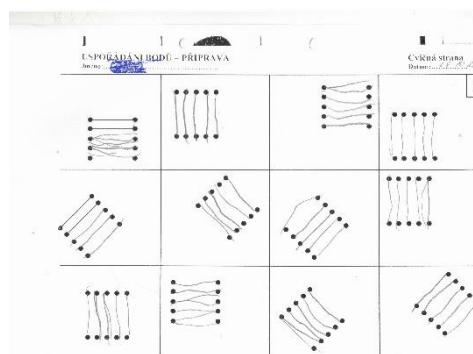
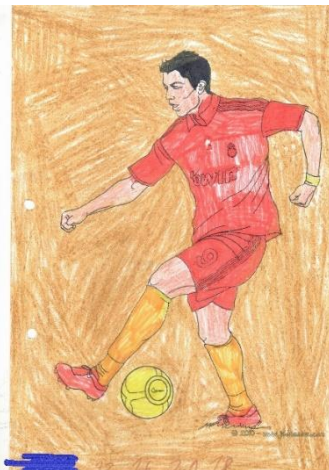
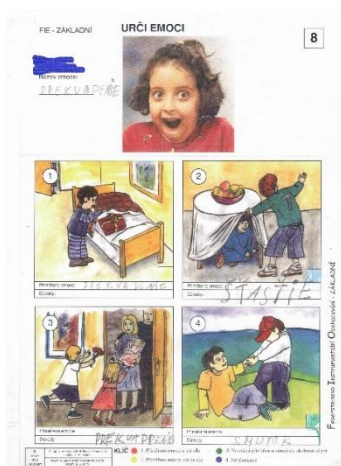
Podarilo sa nám dostať pod kontrolu jeho súťaživosť. Zlom nastal, keď na jednej stránke z inštrumentu Usporiadanie bodov urobil chybu. Spozoroval ju, zobral gumu a začal chybu opravovať. Bol tak ponorený do vyplňania stránky, že si vôbec neuvedomil, že ostatní spolužiaci ju už dávno dokončili. Keď zistil, že je posledný, nijako mu to neprekážalo a pokračoval spokojne ďalej. Konečne si prvýkrát užil si svoju vlastnú cestu k cieľu, nielen samotný cieľ. Touto skúsenosťou sa uňho začalo zlepšovať aj písmo, už sa tak neponáhľa, dáva si záležať na každom písmenku, porovnáva ich a opravuje, kým nie je so svojim výsledkom spokojný. Olovrant už zje pri stole s ostatnými a neprešľapuje nedočkavo pred dverami.

Veľký kus prešiel aj v oblasti emócií. Pri hre sa naučil viac tolerovať druhých. Nepresadzuje tak intenzívne svoje potreby, čoraz častejšie sa dokáže prispôbiť kolektívu, aby hra nebola prerušená. Dokonca zvládol aj niekoľko prehier v Človeče nehnevaj sa bez toho, aby to skončilo hádkou či zlou náladou. Vie sa nádherne ospravedlniť ak sa k niekomu nespráva primerane.

Počas práce inštrumentom Urči emócie sa dokázal krásne otvoriť a podeliť sa s nami s mnohými veselými a častokrát aj smutnými a jeho veku neprimeranými životnými skúsenosťami.

Záver

Filipa v septembri čaká tretí ročník špeciálnej triedy. Pevne veríme, že sa mu bude stále viac a viac dariť zvládať školské nároky, aby z neho vyrástol sebavedomý a rozhl'adený človek, ktorý sa v živote nestratí.

Vzhľadom na uvádzané informácie osobného charakteru bolo meno dieťaťa zmenené.

Veľká Ida, august 2018

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union